

نفت در برابر امنیت

■ علی فادرانی

فراز و فرود ۷ دهه اتحاد ریاض-واشنگتن

نیومکزیکو، آریزونا، کالیفرنیا، کلرادو، میشیگان، نیویورک، نیوجرسی و مریلند دیدار کرد. حین همین سفر بود که طرح پایگاه هوایی الظهران مورد توافق قرار گرفت و آمریکا کمک رسانی نظامی به عربستان سعودی را آغاز کرد.

از سال ۱۹۴۵ به بعد، همه روسای جمهوری آمریکا و پادشاهان سعودی بر این که شراکت واشنگتن و ریاض از عرشه کوئینس آغاز شد، صحنه گذاشته اند. باراک اوباما، رئیس جمهوری آمریکا ماه گذشته، در بازگشت به آمریکا از سفرش به هند، در عربستان سعودی توقف کرد تا فوت ملک عبدال... پادشاه سعودی را تسلیت بگوید و با ملک سلمان بن عبدالعزیز آل سعود، پادشاه جدید آن کشور دیدار کند. هر چند سایه نفت و امنیت همواره بر روابط ریاض واشنگتن سنگینی می کرده است با این حال هفت دهه روابط دو کشور فراز و فرودهای زیادی به دنبال داشته است.

فرازها

در طول هفت دهه اخیر و به ویژه بعد از دهه ۱۹۷۰ به بعد، برای آمریکایی ها تضمین بی ضرر و ثبات در انتقال انرژی از خلیج فارس و بطور کلی امنیت انرژی در سطح جهان و همچنین نقشی که عربستان در متعادل کردن پدیده های انقلابی و ضد وضع موجود دارد، مهم و مورد تاکید بوده است و در مقابل هم برای سعودی ها پذیرش نقش منطقه ای عربستان و تبدیل شدن به یک شریک استراتژیک از اهمیت بسیار زیادی برخوردار بوده است.

در مجرای چنین نقشی، آمریکا موفق شده است تا ضمن بهره مندی از نفت عربستان که در طول این سال ها با نوساناتی رقمی معادل ۱ تا ۲ میلیون بشکه در روز بوده، استراتژی امنیت ملی خود را در خاور میانه به خوبی تعریف و با توجه نفوذ عربستان در جهان عرب و به ویژه در شورای همکاری خلیج فارس، زمینه ها برای بسط نفوذ خود در ساختار امنیت

و ستاره شناس و فال گیر و خدمه و ندیمان و چند راس گوسفند با یک ناو جنگی آمریکایی دیگر به نام «یواس اس - مورفی» از جد آمده بود. پادشاه از این که مجبور شده بود همسرانش را در جد باقی بگذارد، خرسند نبود.

غیر از سفری کوتاه به بصره در عراق، این اولین سفر او به خارج از شبه جزیره عربستان بود. رهبران آمریکا و عربستان سعودی توافق کردند تا برای اثبات در خاور میانه پس از جنگ همکاری کنند. آمریکا امنیت عربستان را تامین می کرد و سعودی ها در عوض به آمریکا اجازه دسترسی به چاه های نفت را می دادند. آمریکا برای فعالیت در خاور میانه به پایگاه هوایی الظهران احتیاج داشت. شرکت های نفتی آمریکا فعالیت در عربستان را آغاز کرده بودند.

دو هفته بعد، عربستان سعودی علیه آلمان نازی و امپراتوری ژاپن اعلان جنگ و کرسی خود در سازمان ملل متحد را محفوظ کرد. چرچیل به محض مطلع شدن از دیدار فوق، بر ملاقات با ابن سعود اصرار ورزید. در ناهار کاری میان چرچیل و ابن سعود، چرچیل سیگار دود کرد و شامپاین نوشید. طرف سعودی این را توهین قلمداد کرد.

فرانکلین روزولت در دیدار قبلی، در زمان استراحت بین ملاقات، سیگارش را به تنهایی کشیده بود. ملاقات در ناو کوئینسی به دقت برنامه ریزی شده بود. شاهزاده فیصل، فرزند ابن سعود و پادشاه آینده سعودی، در نوامبر ۱۹۴۳ برای ترتیب دادن مقدمات دوستی به آمریکا سفر کرده بود. فیصل در این سفر و برای دیدار با روزولت و مقامات ارشد اجرایی و قضایی آمریکا در قصر بلیر - میهمانخانه رسمی ریاست جمهوری آمریکا واقع در مجاورت کاخ سفید، اقامت داشت. فیصل ۳۶ سال بیشتر نداشت، اما او از سال ۱۹۱۹ هنگامی که در ۱۲ سالگی برای مذاکره درباره آینده منطقه پس از جنگ جهانی اول به لندن رفته بود، به عنوان دیپلمات ارشد پدرش منصوب شده بود. او پس از واشنگتن و قبل از پرواز به لندن از تکر اس،

روابط عربستان سعودی و ایالات متحده آمریکا در طول نزدیک به هفت دهه، نه بر مبنای ارزش های مشترک که بر اساس نیازهای مشترک تعریف و عملیاتی شده و به حیات خود ادامه داده است. شالوده این دو سازه متفاوت را معادله «نفت-امنیت» شکل داده و بافت و حیزهای فراوان، تبدیل به شبکه در هم تنیده ای از روابط سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی شده است. شاید در سال ۱۹۴۵، فرانکلین روزولت و عبدالعزیز بن سعود سوار بر عرشه کشتی، در این اندیشه نبودند که این روابط روزی به دیدار باراک اوباما و ملک سلمان هم قد دهد. اما با تمام فراز و فرودهای روابط دو جانبه در عرصه منطقه ای و بین المللی، این رابطه همچنان به قوت خود باقی است.

کشتی سواری روزولت با عبدالعزیز

چهار دهم فوریه ۲۰۱۵ هفتادمین سالروز آغاز اتحاد آمریکا با پادشاهی عربستان سعودی بود. چهار دهم فوریه ۱۹۴۵ فرانکلین روزولت، رئیس جمهوری وقت آمریکا با ملک عبدالعزیز بن عبدالرحمن آل سعود در مصر ملاقات کرد. دو رهبر شرکاتی را پایه نهادند که علی رغم مشکلات عدیده و سخت، هفتاد سال است دوام یافته است. این اتحاد با آینده متلاطمی مواجه است. ملاقات روزولت و ملک عبدالعزیز به دلایل امنیتی مخفی نگاه داشته شد.

تنها چند نفری از هر یک از طرفین از آن خبر داشتند. همزمان با نزدیک شدن به آخرین روزهای جنگ جهانی دوم، فرانکلین روزولت و ابن سعود بر عرشه ناو «یواس اس کوئینسی» که در تنگه کانال سوئز لنگر انداخته بود ملاقات کردند. روزولت از کنفرانس یالتا و دیدار با جوزف استالین، رهبر شوروی و وینستون چرچیل، نخست وزیر بریتانیا باز می گشت. وضع سلامتی روزولت خوب نبود و تنها چند هفته از عمرش باقی مانده بود. ابن سعود همراه با خیل محافظان، آشپزها، نوکرها

دیدار فرانکلین روزولت و عبدالعزیز بن آل سعود در عرشه ناو یواس اس کوئینسی، در سال ۱۹۴۵